

SEVERIJN HULSHOF

DE RAW HELPDESK

Home Platform Thema's Groepen RAW Vacatures Over RAW

Home RAW-ondersteuning RAW-helpdeskvragen

RAW Helpdeskvragen

De CROW helpdesk beantwoordt dagelijks enkele tientallen vragen op het gebied van RAW, UAVG en aanbesteden. Vragen stellen kan door een email naar helpdesk@crow.nl te sturen.

7

SEVERIJN HULSHOF

DE RAW HELPDESK

VRAAG 1: WIE HEEFT WEL EENS GEBRUIK GEMAAKT VAN DE RAW HELPDESK?

8

SEVERIJN HULSHOF

DE RAW HELPDESK

20. De derde grief van De Heer ziet op overwegingen 4.2, 4.5, 4.6 en 4.7 van het vonnis, waarin de voorzieningsrechter heeft overvogen dat sprake van een tegenstrijdigheid in het Bestek, en dat als gevolg van deze tegenstrijdigheid gunning op basis van de oorspronkelijke aanbesteding niet mogelijk was zonder discussie over het maaien van de natte taluds en de tarieven daarvoor. Volgens De Heer was er geen tegenstrijdigheid, en kan de desbetreffende bestekspost alleen zo worden uitgelegd als zij heeft gedaan. Daarop voert De Heer aan dat de Gemeente c.s. expliciet is afgevoelen van de standaardbeschrijving in de RAW-systematiek, die alleen onderscheid maakt tussen droog en nat profiel en geen nader onderscheid (tussen bodem en taluds) binnen het natte profiel. Vanwege deze expliciete afwijking en het gebruik van de letter (A) en de rode kleur in Bijlage 5, kan het nat profiel van de watergang naar objectieve maatstaven alleen de bodem omvatten. **Ter ondersteuning van haar uitleg verwijst De Heer naar de e-mail van de helpdesk van het CROW van 1 oktober 2020 (zie het ophaal onder 5) in 4. Hierboven). Aan de opinie van het CROW komt volgens De Heer gezag toe nu het CROW de RAW-systematiek heeft opgesteld.**

9

SEVERIJN HULSHOF

DE RAW HELPDESK

Wat heeft CROW dan geantwoord? -> uitleg RAW besteksposten

(...)

Gezien de RAW-teksten is het 'natte gedeelte van de watergang' redelijk eenduidig. Bij de standaard beschrijving van hoofcode 312404 (waarpin de bestekspost 111010 die u ons toestuurde is gebaseerd) gaat het dus in beginsel om het natte gedeelte ... in uw dwarsprofiel zowel het oranje als ook het rode gedeelte.

Echter: in de specifieke post 111010 wordt onder "betreft" de eigenlijke bedieling c.q. contractbeschrijving helder: het gaat alleen om het uitmaaien van het waterlopende deel (inclusief het verwijderen van ...).

En dat "waterlopende deel" is op de tekening in het dwarsprofiel het rode gedeelte.

Daarmee is deze bestekspost niet bedoeld voor de oranje taluds onder water en zal hiervoor een andere post in het bestek moeten staan. Anders betreft het oranje gedeelte een besteksoverlapping (bevoeging aan het WWA/C...)

De e-mail bevat een disclaimer, waarin onder meer wordt gesteld dat de reactie van CROW niet mag worden gebruikt in een arbitrage of andere juridische procedure.

10

SEVERIJN HULSHOF

DE RAW HELPDESK

Gerechtshof Den Haag, 16 februari 2021, ECLI:NL:GHDHA:2021:182

21. Deze grief stuit af op hetgeen het hof hiervoor naar aanleiding van de tweede grief heeft overvogen. Er zijn verschillende interpretaties mogelijk van het Bestek. Dat in het Bestek expliciet is afgevoelen van de standaardbeschrijving in de RAW-systematiek is het standpunt van De Heer; en als zodanig niet (mede)bepalend voor de uitleg van het Bestek. In de visie van de Gemeente c.s. beoogt het Bestek aan te sluiten op de RAW-systematiek en volgt ook uit Bijlage 5 dat het te maaien nat profiel zowel de bodem als de natte taluds omvat. Die uitleg is op zijn minst verdedigbaar, ook naar objectieve maatstaven. De e-mail van de helpdesk van CROW leidt niet tot een ander oordeel. **Aan de mening van de helpdesk van CROW komt geen bijzonder gezag toe nu het niet gaat om de uitleg van de RAW-systematiek maar om de betekenis van een document (Bijlage 5) dat geen deel uitmaakt van die systematiek.** Bovendien heeft de helpdesk van CROW zich alleen op informatie van De Heer gebaseerd en heeft zij geen kennis kunnen nemen van de redenen waarom volgens de Gemeente c.s. het Bestek ook de natte taluds omvat. Dat wordt onderstreept door de in de e-mail opgenomen disclaimer dat de reactie van de helpdesk van CROW niet in rechte mag worden gebruikt nu de helpdesk afgaat op de informatie van de vragsteller en geen eigen onderzoek doet naar de relevante feiten en omstandigheden.

Tsja.....

11

SEVERIJN HULSHOF

TER LERING ENDE VERMAECK GEBRUIK RAW SYSTEMATIEK

12

SEVERIJN HULSHOF

GEBRUIK RAW SYSTEMATIEK

Tim Aarsen
23 augustus 2021 | 4 minuten lezen

Voorwaarden RAW-systematiek

De RAW is een algemeen recht van organisatie van overeenkomst met CROW onderbrengen. De voorwaarden zijn achterin de Standaard RAW Bepalingen te vinden. In de overeenkomst zijn rechten en plichten opgenomen. In artikel 1 van de voorwaarden RAW-systematiek staat dat gebruikers verplicht zijn de RAW-systematiek op te volgen en te gebruiken door af te wijken van de uitgangspunten. Het is dus niet alleen verstandig, maar zelfs een voorwaarde voor het toepassen en gebruik van de RAW-systematiek om je aan de uitgangspunten te houden.

19

SEVERIJN HULSHOF

A. RAW EN BPKV

20

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

VRAAG 3: RAW EN BESTE PRIJS KWALITEIT (BPKV) GAAN NIET SAMEN

21

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

ADVIES 224, COMMISSIE VAN AANBESTEDINGSEXPERTS, 1 MEI 2015

5.6.9. De Commissie constateert dat het CROW met zijn RAW Standaard in de GWW-sector gezorgd heeft voor een zeer vergaande standaardisatie die in ieder geval als groot voordeel heeft dat i) inschrijvers precies weten waarvoor zij prijzen afgeven en ii) aanbestedende diensten precies weten welke prestaties zij voor die prijzen geleverd krijgen. Een RAW-betek op zich biedt dus vrijwel geen ruimte voor het bieden van extra kwaliteit voor zover het gaat om de prestaties die de kern van de opdracht vormen.

22

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

kennisplatform
CROW

THEMAS KENNIS CURSUSSEN KENNISNETWERKEN AGENDA

Home / Thema's / Aanbesteden / EMVI - Gunnen op waarde / RAW en EMVI

RAW en EMVI

In tegenstelling tot wat soms gedacht wordt, kan EMVI - Gunnen op waarde prima in combinatie met RAW worden toegepast.

23

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

ADVIES 224, COMMISSIE VAN AANBESTEDINGSEXPERTS, 1 MEI 2015

5.6.6. Op zich lijkt klager een punt te hebben wanneer zij verwijst naar de website van CROW waar gesteld wordt dat in het kader van een RAW-betek gunning op EMVI goed mogelijk is. Bij nadere bestudering van de website blijkt echter dat het CROW hierbij niet aan een OHOP-betek heeft gedacht. Wanneer de link die klager noemt gekozen wordt, kan een voorbeeld van CROW worden gedownload met EMVI-criteria 'Tijd' (planning en fasering) en 'Bereikbaarheid' (parkeren, winkels en voorzieningen). Bij een concreet project kan de inschrijver aan dergelijke criteria een invulling geven, maar bij een OHOP-betek waarbij niet bekend is wat de inhoud van de deelopdracht is, is een dergelijke invulling onmogelijk. Als het dus al mogelijk zou zijn om bij de aanbesteding van een raamovereenkomst met één ondernemer EMVI-criteria te hanteren, dan is dat in ieder geval niet eenvoudig en niet voor de hand liggend.

24

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

RECHTBANK ASSEN, 24 MEI 2022, ECLI:NL:RBNN:2022:1711

CASUS

- AANBESTEDING RAAMOVEREENKOMST
- ONDERHOUDEN, AANLEGGEN, VERVANGEN OPENBARE VERLICHTING LANGS OPENBARE WEGEN
- HUIDIGE WERK AANBESTEED OP BASIS VAN BPKV
- VOORAFGAANDE MARKTCONSULTATIE
- LOOPTIJD TWEE JAAR + 2 X 1 JAAR VERLENGINGSOPTIE
- > € 20 MILJOEN

25

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

OORSPRONKELIJKE GUNNINGSCRITERIUM:

Gunningscriterium

1.3.1. KO

Op 1.3.1. De Inschrijvingen worden beoordeeld en gerangschikt op basis van Economisch Meest Voordelige Inschrijving 'Beste prijs-kwaliteitsverhouding', hierna afgekort als: 'Beste PKV'.

Het gunningscriterium 'Beste PKV' bestaat uit de volgende subgunningscriteria en het te behalen aantal punten:

G1 - Prijs (max 70%): te behalen punten: 70 op basis van relatieve beoordeling

G2 - Kwaliteit (max 30%): te behalen punten: 30 op basis van absolute beoordeling

G2.1 CO2-voetafdruk te behalen punten: weegt 10%, te behalen punten 10

G2.2 Extra CO2-reductie te behalen punten: weegt 20%, te behalen punten 15 G2.2 prijnt en actuele werkzaamheden te behalen punten: weegt 5%, te behalen punten 5

Totaal aantal te behalen punten: 100

N.B. De aanbestedende dienst heeft waarde aan de gevraagde kwaliteitsbepalingen. Derhalve is aan dit onderdeel een ondergrens gesteld naaraan de inschrijvers dienen te voldoen.

Op het onderdeel kwaliteit G2 dient een minimumscore van 10 punten te worden behaald. Indien een inschrijver op het onderdeel lager scoort dan 10 punten wordt de inschrijving terzijde gelegd en wordt deze uitgesloten van verdere deelname aan deze aanbesteding.

26

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

RECTIFICATIE, TOCH LAAGSTE PRIJS:

2.7. De gemeente heeft in de **3e Nota van Toelichting** d.d. 26 januari 2022 het volgende vermeld: 103. Rectificatie

Vraag (aanbesteding):

Antwoord (...):

Rectificatie aanbesteding Onderhoud SOVL Drenthe en Groningen.

Op 14 januari 2022 zijn de vragen ontvangen ter behoeve van de 1e vragenronde. Mede op basis van de ontvangen vragen heeft de aanbestedende dienst besloten de opdracht op laagste prijs in te trekken te nemen.

Het gunningscriterium G2.2 Extra reductie CO2 bleef niet te kunnen leiden tot een objectieve beoordeling, zodat deze dient te komen te vervallen. Daardoor zijn er 20 weging over aan kwalitatieve criteria dat er feitelijk sprake is van gunning op basis van laagste prijs. Er is opgedaende onderscheidend vermogen en dient tot beperkte meerwaarde aan BPKV in verhouding tot de door inschrijvers te verrichte werkzaamheden.

Op basis daarvan is besloten deze aanbesteding te rectificeren en daarmee de markt in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van het besluit de opdracht op laagste prijs in de markt te zetten op basis waarvan zij alsnog kan besluiten tot deelname aan deze aanbesteding. De reden dat de gemeente Emmen besloten heeft voor rectificatie is dat er een **objectieve reden** is voor de gemeente Emmen om de wijzigingen door te voeren. Het CO2-gunningscriterium bleef **naal haalbaar** en alle geprojecteerde partijen behouden gelijke kansen.

De beoogde kwaliteit zal worden geborgd door aanpassing van de geschiktheitsaanpak en het bodak. Het voorwerp van de opdracht wordt als zodanig niet gewijzigd.

27

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

TOELICHTING AANBESTEDENDE DIENST:

Toelichting

Bij de praktijk worden er tussen de geselecteerde partijen geen grote verschillen in de kwaliteit van het eindresultaat verwacht daar de partijen werkzaamheden gedetailleerd zijn uitgeschreven in het bestek. Het aard van de opdracht is niet complex en het op te leveren resultaat moet aan de helder beschreven concrete eisen voldoen. De mate van onderscheidend vermogen, als daar al sprake van zou zijn, is dan zodanig gering dat het vrijwel onmogelijk is om door middel van kwalitatieve gunningscriteria dit verband houden met deze opdracht ook daadwerkelijk een verschil te laten zien tussen de verschillende inschrijvers. Voor de inschrijvers zijn dit commerciële werkzaamheden die **ruimtelijke niet complexe werkzaamheden of homogene handelsproducten te gunnen op laagste prijs gangbaar**. BPKV zou weinig **ruimtelijke verschillen**.

Voor wat betreft een verwijzing naar kwaliteit, innovatie en duurzaamheid het navolgende. **Beter op de aard van de werkzaamheden is er geen **de** aanvullende ruimte voor innovatie. Voor wat betreft kwaliteit en duurzaamheid het navolgende:**

1. De CO2-Prestatieindex was eerst als kwaliteitscriterium opgenomen en nu als als. Dus kwaliteitspunt wel degelijk een 10.
2. De **extra reductie in CO2-voetafdruk**, zoals uit de vragen in eerdere TVTs blijkt **meer mogelijk** te beoordelen, zodat de gemeente Emmen besloten heeft dit gunningscriterium te laten vervallen.
3. Het **reterende wegingpercentage** van het kwaliteitscriterium Inzicht in actuele werkzaamheden is daarmee **de mate laag** dat de inspanningen door de inschrijvers en de daaruit voortvloeiende administratieve lasten niet in verhouding staan tot de meerwaarde en er dan eigenlijk sprake is van gunnen op laagste prijs. Derhalve heeft de aanbestedende dienst besloten dit onderdeel te laten vervallen.

28

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

EIGEN AANBESTEDINGSBELEID AANBESTEDENDE DIENST:

- plan van aanpak,
- duurzaamheid,
- dienstverlening,
- kwaliteit,
- geschiktheid,
- planning,
- uitvoeringstermijn,
- garanties,
- esthetische kenmerken, **innovatie**.

29

SEVERIJN HULSHOF

RAW EN BPKV

2.11. De advocaat van **dekkers** heeft bij brief van 18 maart 2022 onder meer aan de gemeente geschreven:

(...) De werkzaamheden zijn neergelegd in een RAW-bestek. Daarmee zijn bepaalde aspecten van het werk en het materiaal ingekaderd. **Anders dan aanbesteders doen voorkomen, heeft de opdrachtgever (markt) talloze mogelijkheden om een eigen invulling aan de opdracht te geven. Al die mogelijkheden hebben met gevolgen **op de kwaliteit** van de uitvoering van de opdracht.**

Enkele **voorbeelden** van manieren waarop opdrachtgevers een eigen invulling aan de opdracht kunnen geven en daarmee de opdracht - kwalitatief - beter of slechter kunnen uitvoeren, zijn de wijze waarop opdrachtnemers zorgen voor:

Het **bergen van een goede samenwerking** tussen opdrachtgever - beheerspartij - inschrijver;

de **berging van het baten van de stonering- en herstelwerkzaamheden** (bijvoorbeeld met behulp van innovatieve maatregelen), middelen en/of werkwijze);

het **Bergen van minder kilometers**);

een **plan om te komen tot - onderscheidend - minder CO2-uitstoot** (bijvoorbeeld met behulp van **innovatieve maatregelen**, middelen en/of werkwijze);

een plan voor **expansie/verduurzaming** door bijvoorbeeld **verpaving/elektrificatie**);

(bijvoorbeeld met behulp van innovatieve maatregelen, middelen en/of werkwijze);

de **berging van voldoende personeel** en

het **bergen van een goede beschikbaarheid van alle vereiste materialen**.

30

SEVERIJN HULSHOF

RISICOREGELING

- PERIODIEKE VERREKENING PRIJSWIJZIGINGEN, DOORGAANS ACHTERAF PER 12 WEKEN
- ZOWEL PRIJSVERHOGINGEN ALS OOK VERLAGINGEN
- OP BASIS VAN WERKELIJK OPGETREDEN PRIJSVERSCHILLEN

37

37

SEVERIJN HULSHOF

RISICOREGELING – 01.04.01 RAW

01.04.01 lid 03 RAW:

03 Het bepaalde in deze risicoregeling is van toepassing, tenzij het bestek anders vermeldt.

Risicoregeling in het bestek vaak uitgesloten

38

38

SEVERIJN HULSHOF

RISICOREGELING 01.04 - RAW STANDAARD

01.04.04 Verrekening van wijzigingen in kosten van brandstofgroepen

01 De verrekening van wijzigingen in kosten van brandstofgroepen vindt plaats volgens de formule:

$$V_{nr} = \frac{B_{nr} - B_{tr}}{B_{tr}} \cdot B_{tr} - T_{tr} - T_b$$

Hierin is:

- V_{nr} = de te verrekenen kosten van brandstofgroepen per betalings-terminus;
- B_{nr} = de brandstofkosten over de periode waarop een termijnbedrag betrekking heeft;
- B_{tr} = de brandstofkosten op de laatste datum voor het indienen van de inschrijving;
- B_b = het brandstoffenbestanddeel;
- T_r = de tijlfactor;
- T_b = het termijnbedrag.

Verskil tussen datum inschrijving en de periode waarop termijnbedrag ziet

Let op: risicoregeling uitgesloten voor RAW-raamovereenkomsten (01.21.05 lid 05)

39

39

SEVERIJN HULSHOF

INDEXERINGSREGELING

- OVEREENGEKOMEN PRIJZEN WORDEN PERIODIEK – MEESTAL JAARLIJKS – AANGEPAST AAN DE ALGHELE PRIJSONTWIKKELING IN DE SECTOR
- DOORGAANS GEBASEERD OP INDEXCIJFERS (BIJVOORBEELD CBS)
- GEBASEERD OP VOORAFGAANDE PERIODE (DUS ACHTERSTAND OP WERKELIJKHEID)
- NIEUWE (GEINDEXEERDE PRIJZEN GELDEN VOOR HET KOMENDE JAAR)
- INDEXERING DOORGAANS PAS NA HET 1^E JAAR

40

40

SEVERIJN HULSHOF

INDEXERINGSREGELING

Niet in de RAW Standaard maar in:

- actualisatie 01.21 RAW raamovereenkomsten, juli 2016 en
- RAW catalogus bepaling

41

41

SEVERIJN HULSHOF

INDEXERINGSREGELING

42

42

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

ONDERZOEKSPLICHT AANNEMER

RvA, 1 APRIL 2009, NR. 30.153

20. Arbitreren stelt voorop dat het doel van een RAW-bestek, zoals in casu is gebruikt, is dat een aannemer op basis van door de opdrachtgever aangegeven resultaatsverplichtingen op eenvoudige wijze in staat is in te schrijven. Daarbij behoeft een aannemer geen grondig onderzoek te verrichten naar de inhoud van het bestek en tekeningen. Op basis van de haar verstrekte gegevens had aannemster er naar het oordeel van arbiter vanuit mogen gaan dat de opgegeven 1.452 bomen op 838 are stonden. Temeer daar aannemster

49

49

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

ONDERZOEKSPLICHT AANNEMER

RvA, 17 DECEMBER 2009, NR. 29.402

13. Opdrachtgever voert aan dat aannemster niet aan de op haar rustende waarschuwingsplicht heeft voldaan. Met het daaraan ten grondslag liggende uitgangspunt van opdrachtgever dat aannemster van te voren het RAW-bestek integraal moet doorlopen, stelt hij volgens arbiters een te hoge eis aan het proactief optreden van aannemster. Verder is niet vast komen te staan dat sprake is van klaarblijkelijke gebreken in de bestekstukken waar aannemster niet voor heeft gewaarschuwd. Aannemster heeft de gebreken die zij constateerde gemeld.

50

50

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

ONDERZOEKSPLICHT AANNEMER

Raad van Arbitrage, 24 februari 2021, 36.853

14. Arbiters stellen daarbij voorop dat bij de beantwoording van de in de vorige overweging geformuleerde vraag in aanmerking moet worden genomen dat in het onderhavige geval een RAW-bestek is gebruikt. Het doel van een RAW-bestek is dat een aannemer op basis van door de opdrachtgever aangegeven resultaatsverplichtingen op eenvoudige wijze in staat moet zijn in te schrijven. Daarbij behoeft een aannemer geen grondig onderzoek te verrichten naar de inhoud van het bestek en tekeningen en geen aanvullend onderzoek te doen. Verder stellen arbiters voorop dat de RAW-systematiek als uitgangspunt hanteert dat het werk zorgvuldig wordt beschreven zodat een verantwoorde calculatie mogelijk is. Dat wil zeggen dat de (verrekenbare) hoeveelheden opgenomen in het bestek als juist mogen worden verondersteld.

51

51

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

D. KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

52

52

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

VRAAG 6: KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT VAN EEN GEWOON RAW BESTEK MAG NIET WORDEN UITGESLOTEN

53

53

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

01.01.03 LID 03 RAW -> KORTING TOEGESTAAN:

03 In een prijs per eenheid respectievelijk in een totaalbedrag van een resultaatsverplichting met de eenheid 'EUR' (vóór het subtotale) mogen geen eenmalige kosten, uitvoeringskosten, algemene kosten, winst en risico en korting zijn begrepen; deze moeten na het subtotale worden opgenomen in de desbetreffende posten van de ontleding van de inschrijvingsom.

54

54

SEVERIJN HULSHOF
*****

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

RECHTBANK MAASTRICHT, 24 APRIL 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:3763

Inschrijfstaat
Vraag: Zijn min bedragen toegestaan in de inschrijfstaat?
Antwoord: Min bedragen zijn niet toegestaan.

55

55

SEVERIJN HULSHOF
*****

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

5.2. De kern van het geschil betreft de uitleg van de passage in de derde nota van inlichtingen waarin staat dat minbedragen niet zijn toegestaan. CT-Plus is, kort gezegd, van mening dat zij er niet aan hoefde te twijfelen dat deze passage geen betrekking had op de post '918870 Korting op de inschrijfstaat, omdat deze post naar zijn aard een minbedrag vereist en de post niet uit de inschrijfstaat is verwijderd. De Gemeente en BLI voeren aan dat de passage bij uitstek betrekking heeft op de korting, omdat de korting niets anders kan zijn dan een minbedrag.

56

56

SEVERIJN HULSHOF
*****

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

5.4. In het bestek zijn de Standaard RAW Bepalingen 2015 op het werk van toepassing verklaard. De RAW-systeemtekst laat afwijking van de standaardbepalingen toe. Een redelijk geïnfomeerde en normaal zorgvuldige inschrijver behoort dat te weten. Het niet-toestaan van minbedragen in de inschrijfstaat is een afwijking van de RAW-systeemtekst. Immers, negatieve bedragen kunnen op de inschrijfstaat verschijnen door het verwerken van baten of opbrengsten in de eenheidsprijzen en door het verlenen van korting in de staatposten. Een redelijk geïnfomeerde en normaal zorgvuldige inschrijver behoort te onderkennen dat de Gemeente in de derde nota van inlichtingen op dit punt van de RAW-systeemtekst is afgeweken.

01.01.02 LID 04 RAW:

04 Voor zover de in het bestek opgenomen bepalingen in de plaats treden, dan wel wijzigingen, aanvullingen of uitbreidingen zijn van de bepalingen uit de Standaard, gaan de in het bestek opgenomen bepalingen boven die uit de Standaard.

57

57

SEVERIJN HULSHOF
*****

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

ORDEEL VOORZIENINGENRECHTER MAASTRICHT:

5.6. Voorgaande overwegingen leiden tot de conclusie dat het voor een redelijk geïnfomeerde en normaal zorgvuldige inschrijver naar aanleiding van de derde nota van inlichtingen duidelijk moet zijn geweest dat negatieve eenheidsprijzen en een korting niet waren toegestaan. Dat de Gemeente dit al bij de aankondiging van de opdracht had kunnen meedelen en het duidelijker in de derde nota van inlichten had kunnen formuleren, maakt dit niet anders.

58

58

SEVERIJN HULSHOF
*****

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

RECHTBANK DEN HAAG, 12 MAART 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:2788

V.2 G1 PRIJS

U dient uw prijs aan te bieden conform de inschrijfstaat-formulier behorende bij het bestek. Inschrijver verklaart middels inschrijving dat alle eisen zoals vermeld in het programma van eisen, en zoals aangepast in de nota van inlichtingen door inschrijver, verwerkt zijn in de aangeboden prijzen.

Het is inschrijver niet toegestaan een nulprijs in te dienen.

Het is wel toegestaan op onderdelen van een prijs een nulprijs in te dienen indien er sprake is van een optebom.

Het is absoluut niet toegestaan negatieve prijzen aan te bieden.

59

59

SEVERIJN HULSHOF
*****

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

- INSCHRIJVER SCHRIJFT IN MET EEN KORTING
- INSCHRIJVING WORDT ONGELDIG VERKLAARD -> NEGATIEVE PRIJS

60

60

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

ORDEEL VOORZIENINGENRECHTER DEN HAAG:

4.4. De Aanbestedingsleidraad vermeldt dat het niet is toegestaan **negatieve prijzen** aan te bieden. Anders dan de gemeente is de voorzieningenrechter van oordeel dat een korting niet kan worden gelijgesteld aan een prijs. Een korting kan een element zijn van een uiteindelijke prijs, maar is op zichzelf geen prijs, omdat een prijs altijd is gekoppeld aan een dienst of product. Uit voornoemde bepaling uit de aanbestedingsleidraad volgt dus niet dat het verboden was een korting aan te bieden. Op dit punt wijkt deze aanbesteding dan ook af van de aanbesteding waarover de voorzieningenrechter van de rechtbank Limburg heeft geoordeeld in een vonnis van 24 april 2017 (ECLI:NL:RB LIM:2017:3763). In die aanbesteding vermeldde de stukken immers dat het verboden was om negatieve bedragen aan te bieden. De verwijzing naar dat vonnis van de gemeente in haar gunningsbeslissing gaat dan ook niet op.

61

61

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

Is een korting een negatieve prijs?

Cubouw

Onderscheid
Bekend is voor de praktijk niet dat een aanbesteding kan worden gewonnen door een negatieve prijs te geven. Het is echter mogelijk dat een aanbesteding wordt gewonnen door een negatieve prijs te geven. Dit kan gebeuren als de aanbesteding is ontworpen op een manier die het mogelijk maakt om een negatieve prijs te geven. Dit kan gebeuren als de aanbesteding is ontworpen op een manier die het mogelijk maakt om een negatieve prijs te geven. Dit kan gebeuren als de aanbesteding is ontworpen op een manier die het mogelijk maakt om een negatieve prijs te geven.

62

62

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

KORTING IN DE INSCHRIJFSTAAT

CONTROLEER ALTIJD GOED HET BESTEK:

0.07 Opdracht

1. Verwezen wordt naar artikel 01.01.04 van de Standaard RAW Bepalingen (Standaard 2010).
2. Voor de opdracht van het werk komen uitsluitend in aanmerking de inschrijvers die voldoen aan de eisen zoals vermeld in paragraaf 0.04 van dit deel van dit bestek.
3. Het gunningscriterium is de laagste prijs, met dien verstande dat in de staatkosten geen projectkorting (negatief bedrag) opgenomen mag worden. Eventueel te geven kortingen worden geacht te zijn inbegrepen in de prijs per eenheid van de in deel 2.2. ("Nadere beschrijving") van dit bestek opgenomen besteksposten.

63

63

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

E. € 0,- UITVOERINGSKOSTEN

64

64

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

VRAAG 7: INSCHRIJVEN MET € 0,- UITVOERINGSKOSTEN IS NIET TOEGESTAAN

65

65

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

Inschrijvers (met hun adressen)	Inschrijfsom	Fictieve Korting	Evaluatieprijs	Bijzonderheden
Dyniq Nederland B.V. Hardwareweg 11 3821 BL, Amersfoort	€ 749.000,00	€ 348.600,00	€ 400.400,00	Geen
CityTec B.V. Nieuwland Parc: 400 2952 DD, Alblasserdam	€ 687.744,72	€ 329.600,00	€ 358.144,72	Ongeldige Inschrijving GEEN UITVOERINGSKOSTEN
Pikes Verlichting B.V. Melkweg 5 1641 JJ, Stompetersen	€ 1.184.259,40	€ 158.700,00	€ 1.025.559,40	Ongeldige Inschrijving
Van Gelder B.V. J.P. Broekhovenstraat 36 8081 HC, Elburg	€ 661.825,00	€ 326.700,00	€ 335.125,00	Ongeldige Inschrijving GEEN UITVOERINGSKOSTEN
Nieuwe Plein 1b 6811 KN, Arnhem	€ 650.000,00	€ 290.300,00	€ 359.700,00	Ongeldige Inschrijving € 0,- UITVOERINGSKOSTEN

66

66

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

01.01.03 LID 03 RAW:

03 In een prijs per eenheid respectievelijk in een totaalbedrag van een resultaatsverplichting met de eenheid 'EUR' (vóór het subtotaal) mogen geen eenmalige kosten, **uitvoeringskosten**, algemene kosten, winst en risico en korting zijn begrepen; deze **moeten na het subtotaal worden opgenomen in de desbetreffende posten van de ontleding** van de inschrijvingsom.

67

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

RECHTBANK LEEUWARDEN, 16 DECEMBER 2015, ECLI:RBNNE:2015:5753

"DE VOORZIENINGENRECHTER OVERWEEGT DAARTOE DAT UIT 01.01.03 LID 3 VAN DE RAW VOLGT DAT UITVOERINGSKOSTEN NA HET SUBTOTAAL DIENEN TE WORDEN OPGENOMEN IN DE DESBETREFFENDE POSTEN VAN DE ONTLEDING VAN DE AANNEMINGSOM, IN HET ONDERHAVIGE GEVAL BIJ DE DAARVOOR OPGENOMEN BESTEKPOST VOOR UITVOERINGSKOSTEN. OOK DE UITVOERINGSKOSTEN, WAARVAN DE PROVINCIE ONWEERSPROKEN HEEFT AANGEVOERD DAT FRISIA DIE HAD DIENEN TE MAKEN, ZIJN IMMERS ONDERDEEL VAN DE DOOR FRISIA TE MAKEN KOSTEN DIE ZIJ OP HAAR INSCHRIJVINGSTAAT HAD DIENEN DIENEN TE VERMELDEN."

UITSpraak NIET JUIST!

68

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

UITSpraak LEEUWARDEN STRJDIG MET RAW SYSTEMATIEK

- 01.01.03 LID 03 RAW ZIET OP DE PLAATSBEPALING UITVOERINGSKOSTEN -> NA HET SUBTOTAAL EN NIET IN DE PRIJS PER EENHEID
- 01.01.03 LID 03 RAW KENT **GEEN** VERPLICHTING OM DAADWERKELIJKE UITVOERINGSKOSTEN OP TE NEMEN

69

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

70

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

**kennisplatform
CROW**

MEMO

aan
naar
van
J.H.T. Teunissen
datum
09 juni 2016
onderwerp
-
omschrijving
RAW-inschrijvingsstaat voor RAW-bestek

71

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

In artikel 01.01.03 van de Standaard RAW Bepalingen is voor RAW-bestek **geregeld welke kosten moeten zijn opgenomen en welke kosten niet mogen zijn opgenomen in de prijzen per eenheid en de bedragen boven het subtotaal**.

Hiermee is naar mening van CROW dwingend voorgeschreven welke kosten moeten zijn opgenomen in een prijs per eenheid en bedragen boven het subtotaal, **maar niet dwingend voorgeschreven welke kosten moeten worden opgenomen in de staartposten**.

72

SEVERIJN HULSHOF
*****

€ 0,- UITVOERINGSKOSTEN

RECHTBANK DEN HAAG, 19 oktober 2016 ECLI:NL:RBDHA:2016:13935

- 01.01.03 lid 03 RAW GEEFT GEEN VERPLICHTING OM DE DAADWERKELIJK TE MAKEN UITVOERINGSKOSTEN OP TE NEMEN
- 01.01.03 lid 03 RAW ZIET ENKEL OP DE VERPLICHTING OM DE UITVOERINGSKOSTEN OP EEN BEPAALDE PLAATS OP TE NEMEN, NAMELIJK NA HET SUBTOTAAL

73

73

SEVERIJN HULSHOF
*****

F. DE SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

74

74

SEVERIJN HULSHOF
*****

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

VRAAG 8: DE SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST MAG WORDEN AANGEPAST

75

75

SEVERIJN HULSHOF
*****

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

Rechtbank Haarlem, 6 juni 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:5380

CASUS

- RAAMOVEREENKOMST AANBESTEED, GEGUND AAN X BV
- OPDRACHTGEVER GUNT GEDURENDE DE UITVOERING ONDERDELEN VAN HET WERK UIT DE RAAMOVEREENKOMST AAN Y BV
- OPDRACHTGEVER STELT:
  - CONTRACTSVRIJHEID
  - FICTIEVE HOEVEELHEDEN

76

76

SEVERIJN HULSHOF
*****

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST: BLOG CROW

Scope van de RAW-raamovereenkomst: weet wat je afspreekt!
30 okt 2018

Delen

Het getuik van de RAW-raamovereenkomst heeft een flucht genomen. Het is niet meer een gebruikelijk contract voor het in de markt zetten van, uitsluitend, constructieovereenkomsten. In een daarvoor zien we ook RAW-raamovereenkomsten voor raambouwen en renovatieprojecten. Een vaak terugkerende vraag is daarbij: hoe is als opdrachtgever nog de vrijheid om werkzaamheden bij andere aannemers onder te brengen? Tip: wees duidelijk in de scope van de overeenkomst.

Met Jacques Teunissen, Helpdesk CROW, gesprekken.

Het Jacques is zelf je graag een vraag stellen over onze raamovereenkomst. We laten normaal gesproken alle raambouwers weten dat de afstemming in onze gemeente vertoerd door de aannemer met wie we een raamovereenkomst hebben, maar deze aannemer claimt nu ook recht te hebben op een opdracht voor een reconstructie van een brug in onze gemeente. Is dat terecht?

De vraag of de claim terecht is hangt voor een groot deel af van de formulering van de opdracht. De beschrijving van de werkzaamheden die onder de raamovereenkomst vallen, bepaalt de reikwijdte van de raamovereenkomst, ook wel 'scope' genoemd.

Het getuik van de RAW-raamovereenkomst heeft een flucht genomen. Het is niet meer een gebruikelijk contract voor het in de markt zetten van, uitsluitend, constructieovereenkomsten. In een daarvoor zien we ook RAW-raamovereenkomsten voor raambouwen en renovatieprojecten. Een vaak terugkerende vraag is daarbij: hoe is als opdrachtgever nog de vrijheid om werkzaamheden bij andere aannemers onder te brengen? Tip: wees duidelijk in de scope van de overeenkomst.

77

77

SEVERIJN HULSHOF
*****

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST: PIANOOL.NL

WWW.PIANOOL.NL

Mocht u wel overgaan tot het plaatsen van een opdracht die onder de reikwijdte van de raamovereenkomst valt, dan moet u die opdracht plaatsen bij de partij(en) van de raamovereenkomst. Het uitwijken naar andere deelnemers op de markt die niet meegedaan hebben aan een Europese aanbesteding is slechts in uitzonderlijke gevallen toegestaan, en dan gelden de nationale of Europese aanbestedingsregels onverkort.

78

78

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

- MEMORIE VAN TOELICHTING AANBESTEDINGSWET (P. 67)

cedure voor een raamovereenkomst kan volstaan. Wanneer er geen leverings- of afnameverplichting voortvloeit uit een raamovereenkomst betekent dat overigens niet dat een aanbestedende dienst geheel vrij is om opdrachten waarvoor hij zo'n raamovereenkomst is aangegaan zonder meer te gunnen aan anderen dan de ondernemers met wie hij de raamovereenkomst heeft gesloten. Met name als de aanbestedende dienst de raamovereenkomst heeft aanbesteed overeenkomstig de bepalingen van dit wetsvoorstel is een dergelijke praktijk in beginsel in strijd met de (pre)contractuele beginselen van goede trouw en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder de beginselen van redelijkheid en billijkheid. Voorts is het gelet op de kosten die

79

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

OORDEEL VOORZIENINGENRECHTER HAARLEM

De beoordeling ten gronde

1.5. Gedaagde beroept zich op contractsvrijheid en meent dat het haar vrijstaat om al dan niet de deelopdracht aan Eiseres te gunnen. Dat standpunt is op zich juist, want Gedaagde heeft inderdaad geen verplichting om deelopdrachten onder de raamovereenkomst te verstrekken. **Echter, als er sprake is van een deelopdracht onder de scope van de raamovereenkomst, dan dient die opdracht aan de raamcontractant, in casu Eiseres, te worden gegund. Een andere opvatting is regelrecht in strijd met algemene beginselen van aanbestedingsrecht, in het bijzonder artikel 2:140 Aanbestedingswet 2012 alsmede algemene beginselen van verbintenissenrecht, nu er immers sprake is van een contractuele relatie tussen partijen.**

80

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

Arbitrage 20 juni 2020, Oktober 21

OPINIE

De scope van de raamovereenkomst

Werkzaamheden die tot de scope behoren van de raamovereenkomst, mogen niet vrijelijk worden verstrekt aan andere partijen dan de raamcontractant. Dat is een algemeen uitgangspunt dat in de praktijk breed onderschreven wordt. Maar in de praktijk wordt aan dit uitgangspunt ontzettend veel genorrd. In een recent kort geding heeft de Voorzieningenrechter te Haarlem in helaas slechte bewoordingen geoordeeld dat dit niet is toegestaan.

Arbiters
De gemeente schiedverhalen was verontwaardigd over de beslissing van de Voorzieningenrechter. De gemeente heeft daarom een arbitrageprocedure ingesteld. De arbiters hebben de zaak behandeld en zijn tot de volgende conclusie gekomen: De gemeente heeft de raamovereenkomst niet correct toegepast. De raamcontractant heeft de opdracht niet mogen uitvoeren. De gemeente heeft de opdracht aan andere partijen verstrekt. Dit is niet toegestaan. De gemeente moet de opdracht terugkrijgen van de andere partijen. De gemeente moet de schade vergoeden die voortvloeit uit het feit dat de opdracht aan andere partijen is verstrekt.

81

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

Raad van Arbitrage voor bouwgeschillen, nr. 37.103 van 17 december 2021

45. **Arbiters zijn van oordeel dat op grond van een groot aantal omschrijvingen van de genoemde opdrachten en het tijdsbestek waarin deze opdrachten zijn gefactureerd, het aanneemelijk is dat een aantal aan derden gegeven opdrachten onder de raamovereenkomst vallen.**

82

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

SCOPE VAN DE RAAMOVEREENKOMST

48. Daarnaast achten arbiters het **aanneemelijk dat ten gevolge hiervan aanneemster schade (onder meer in de vorm van gederfde winst) heeft geleden.**

49. Op grond van het voorgaande zijn arbiters van oordeel dat het aanneemelijk is dat **de gemeente onrechtmatig jegens aanneemster heeft gehandeld, dat aanneemster daardoor mogelijk schade heeft geleden en dat de gemeente in dat geval de schade van aanneemster dient te vergoeden.** Arbiters zullen dan ook de onder IV gevorderde schade nader op te maken bij staat toewijzen.

83

SEVERIJN HULSHOF
ADVOCATEN

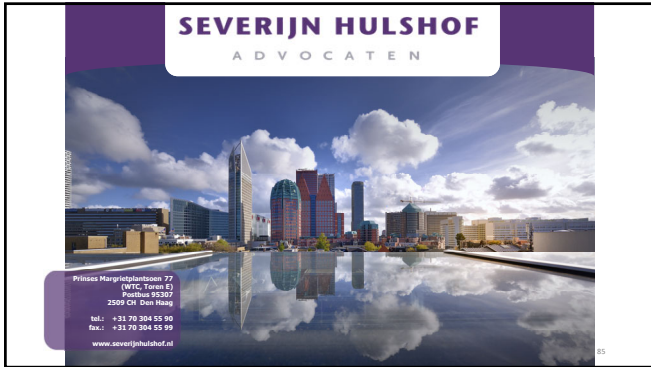
VRAGEN ?

Joost Haast
Prinses Margrietplantsoen 77
(WTC, Toren E)
Postbus 95307
2509 CH Den Haag

tel.: +31 70 304 55 90
GSM: +31 62 68 71 541
fax.: +31 70 304 55 99

E-mail: J.Haast@hulshof.nl

84

85